

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky, JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobců: a) T. K., b) N. K., c) A. K., zastoupeni Mgr. Bohdanou Novákovou, advokátkou se sídlem Pod Terebkou 1124/12, Praha 4, proti žalovanému: Ministerstvo vnitra, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2007, č. j. 56 Az 45/2007 – 57,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2007, č. j. 56 Az 45/2007 – 57, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2007, č. j. 56 Az 45/2007 – 57, byla zamítnuta žaloba podaná žalobci (dále jen „stěžovatelé“) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 14. 2. 2007, č. j. OAM-513/VL-10-08-2006, kterým nebyla stěžovatelům udělena mezinárodní ochrana podle ust. §§ 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Krajský soud posoudil žalobní tvrzení stěžovatelů tak, že zásahy police nikdy nesměřovaly vůči nim, ale vždy se týkaly manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelů b) a c), a i když tyto události mohly u stěžovatelů vyvolat určité obavy, na jejich běžný život neměly vliv. Krajský soud dále uvedl, že tyto problémy ve shodě s ministerstvem nepokládá za azylově relevantní proto, že z nich nevyplynulo, že by vznikly na základě ryze náboženské diskriminace. Pokud se stěžovatelka a) obávala, a to podle názoru krajského soudu pouze hypoteticky, protože ona sama a ani její děti problémy kvůli registraci neměly, že by příslušných zákonů mohlo být zneužito ve vztahu k její osobě, z informací o zemi původu vyplynulo, že v Kazachstánu jsou dostupné mechanismy, jak lze dosáhnout pomoci.

Proti tomuto rozsudku podali stěžovatelé v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. V kasační stížnosti namítali, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku týkající se toho, že požadavek na registraci náboženských skupin upravený příslušnými zákony není diskriminační, a tudíž ho nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Podle příručky UNHCR z 28. 4. 2004 (Azylové žádosti založené na tvrzení o pronásledování z náboženských důvodů) může být pronásledováním diskriminace, která má pro příslušnou osobu natolik škodlivé předurčující důsledky jako např. vážné omezení práva k jinak přístupné zdravotní péči. To byl konkrétně případ stěžovatelky a). Podle závěru krajského soudu neměli stěžovatelé v běžném občanském životě problémy, ale soud opomněl nezákonné prohlídky bytu, narušení domovní svobody apod., kterým byli stěžovatelé vystaveni. Již nucení osob k registraci a přihlášení se k církvi je omezením lidského práva, které v případě stěžovatelky a) dosáhlo navíc konkrétních projevů diskriminace a pronásledování. Podle všech skutečností, které byly uvedeny ve správním řízení i v řízení před krajským soudem, je zřejmé, že povaha pronásledování v podobě nucení k registraci, vazba manžela stěžovatelky a) a později i nerovná zdravotní péče představují velmi vážné porušení základních lidských práv. Stěžovatelé vzhledem k uvedenému považují rozsudek krajského soudu za nezákonný, a proto navrhli, aby jej Nejvyšší správní soud zrušil.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázalo na správní spis, zejména na obsah žádosti stěžovatelů o udělení mezinárodní ochrany a na výpovědi stěžovatelky a), jež během správního řízení i jako zákonná zástupkyně stěžovatelů b) a c) učinila, a dále na vydané rozhodnutí. Ve vztahu ke skutkovému stavu krajský soud pochybení správního orgánu neshledal a odlišný právní názor stěžovatelů na posouzení jejich důvodů žádosti o azyl nezakládá důvod ke zrušení správního rozhodnutí. Krajský soud podle ministerstva nepochybil, pokud dospěl k závěru, že ve věci stěžovatelů nejsou splněny podmínky pro udělení mezinárodní ochrany ve smyslu ust. § 12 nebo § 14a zákona o azylu. Vzhledem k uvedenému navrhlo ministerstvo kasační stížnost zamítnout, případně odmítnout pro nepřijatelnost ve smyslu ust. § 104a s. ř. s.

Nejvyšší správní soud, po konstatování přípustnosti kasační stížnosti, se ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval tím, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by totiž tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Kasační stížnost ve věcech azylu může být přijata k věcnému projednání jen tehdy, jestliže přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a rozhodování o ní umožní Nejvyššímu správnímu soudu zároveň plnit obecnější sjednocující funkci v systému správního soudnictví. Takovým případem může být také situace, kdy krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, či hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

Problematika zákonného požadavku registrace náboženských skupin vyznavačů tzv. čistého islámu v Kazachstánu byla judikaturou Nejvyššího správního soudu ve vztahu k pojmu pronásledování přesvědčivě vyřešena. Z této judikatury vyplývá, že požadavek

na registraci náboženských skupin v Kazachstánu ani domovní prohlídky spojené s kontrolou dodržování této povinnosti nelze bez dalšího a priori považovat za diskriminaci z důvodu náboženství takové intenzity, aby se jednalo o pronásledování ve smyslu zákona o azylu vykládaného v souladu s čl. 9 Směrnice Rady 2004/83/ES, ze dne 29. dubna 2004, o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 4. 2008 č. j. 7 Azs 12/2008 - 98, ze dne 5. 12. 2007, č. j. 3 Azs 89/2007 – 68, ze dne 10. 6. 2008, č. j. 8 Azs 23/2008 - 75, dostupné na www.nssoud.cz.) Ohledně nevraživosti, konkrétně stěžovatelkou a) namítaného jiného přístupu ve zdravotnických zařízeních, např. pro nošení tradičního oděvu, lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 7 Azs 3/2009 – 93, či usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2008, č. j. 4 Azs 24/2008 - 58, dostupné na www.nssoud.cz. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006 - 52, publ. pod č. 1066/2007 Sb. NSS a na www.nssoud.cz, dále vyplývá, že újma hrozící žadateli o azyl v důsledku opatření působících psychický nátlak jistě nemusí být obdobně závažná jako újmy spočívající v ohrožení života nebo svobody, musí však být s nimi aspoň typově srovnatelná. Nepostačí tedy, půjde-li o pouhou sérii ústrků a slovních poznámek ve zdravotnických zařízeních, na které poukazovala stěžovatelka a), pokud tyto ústrky ve svém celku nedosáhnou takové intenzity a systematičnosti, že u dotčené osoby ve zcela zásadní míře snižují kvalitu prožívání a berou životní perspektivu a že v ní vyvolávají silný pocit celkové bezvýchodnosti a beznadějnosti její situace. Tvrzená situace stěžovatelky, jíž byla vystavena ve zdravotnických zařízeních v Kazachstánu, nenaplňuje kriteria pronásledování ve smyslu citované judikatury Nejvyššího správního soudu.

Vzhledem k výše uvedenému může být důvodem přijatelnosti kasační stížnosti stěžovatelů pouze odlišná skutková situace stěžovatelů jako vyznavačů čistého islámu, a to ve vztahu k povaze opatření kazašských státních orgánů dopadajících na jejich rodinu, která by jejich případ odlišila od kasačních stížností kazašských žadatelů o mezinárodní ochranu praktikujících tzv. čistý islám, které Nejvyšší správní soud ve většině případů zamítl (viz výše citované rozsudky Nejvyššího správního soudu např. č. j. 8 Azs 23/2008 – 75, či č. j. 7 Azs 3/2009 – 93) nebo odmítl pro nepřijatelnost (srov. např. usnesení ze dne 16. 10. 2008, č. j. 2 Azs 71/2008 – 51, dostupné na www.nssoud.cz).

V této souvislosti v rozsudku ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 – 98, publ. Pod č. 1913/2009 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud zdůraznil, že „*od samotného zákonného požadavku registrace náboženské skupiny podle právního řádu země původu žadatele o mezinárodní ochranu a vynucování této registrace zákonem dovolenými a zároveň přiměřenými prostředky je třeba odlišovat taková případná represivní jednání bezpečnostních složek či jiných orgánů veřejné moci v zemi původu vůči členům dané náboženské skupiny, která jsou zcela zjevným excesem ze sféry zákonem dovolených opatření (např. brutální fyzické násilí, resp. hrozba vykonstruovaných obvinění ze závažné trestné činnosti) a která zároveň mohou podle konkrétních okolností buďto samostatně, nebo na kumulativním základě dosáhnout intenzity pronásledování ve smyslu § 2 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.*“ V usnesení ze dne 12. 9. 2008, č. j. 5 Azs 74/2008 - 88, Nejvyšší správní soud uvedl: „*Elementární roli při zjišťování skutkového stavu věci hrají zprávy o stavu dodržování lidských*

práv v zemi původu žadatele. Je-li zřejmé, že se jedná o bezpečnou zemi původu, v níž je z hlediska standardů předpokládaných zákonem o azylu zabezpečena řádná a fungující ochrana občanů před nežádoucími ingerencemi státu do jejich základních práv a svobod, pak lze důvodně předpokládat, že v takové zemi sice může docházet k jednotlivým excesům, nicméně lze se prostřednictvím správních, soudních či jiných orgánů domáhat nápravy proti nezákonnému zásahu. Takový závěr však nelze učinit v případě, že se jedná o zemi, ve které se státní orgány opakovaně dopouští závažných porušení lidských práv. Jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl (rozsudek NSS ze dne ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89)."

Dále Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 5. 2010, č. j. 5 Azs 22/2008 – 161, který se týkal případu manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelů b) a c), uvedl, že „*Nejvyšší správní soud podotýká, že je mu z vlastní rozhodovací praxe známo, že i řada dalších žadatelů o udělení mezinárodní ochrany pocházejících z komunity vyznavačů „čistého islámu" v Kazachstánu uváděla, že byla vystavena bití ze strany policie nebo že jim hrozí nebezpečí křivého obvinění ze zmiňovaných trestných činů. Tyto skutečnosti samy o sobě zpochybňují, že se skutečně jedná pouze o exces, resp. individuální selhání, k jakému může dojít a dochází i ve vyspělých demokratických zemích, a naopak mohou nasvědčovat závěru o tom, že se ze strany nadřízených orgánů jednalo o tolerovanou a poměrně rozšířenou praxi - viz (...) rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 - 98, publikovaný pod č. 1913/2009 Sb. NSS.*"

Důvodem podání žádosti stěžovatelů o udělení mezinárodní ochrany byly problémy s příslušníky policie Kazachstánu, kteří různými opatřeními nutili jejího manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelů b) a c) k registraci, domovní prohlídky a obavy z těchto opatření. V žalobě pak stěžovatelé poukazovali primárně na omezení práva na svobodu náboženského vyznání a porušení dalších práv způsobené jednáním policie, které by podle jejich názoru mělo být posuzováno pouze podpůrně.

Stěžovatelé v této souvislosti v kasační stížnosti výslovně poukazovali na pronásledování jejich rodiny, domovní prohlídky a na vazbu manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelů b) a c). Posouzení stížních námitek týkajících se faktického dopadu pronásledování manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelů b) a c) K. K. na stěžovatele se primárně odvíjí právě od dostatečného zjištění a posouzení opatření státních orgánů Kazachstánu vůči jeho osobě. Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 5. 2010, č. j. 5 Azs 22/2008 – 161, byl zrušen rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2007, č. j. 56 Az 44/2007 – 58, kterým byla zamítnuta žaloba K. K., proti rozhodnutí ministerstva, jímž mu nebyla udělena mezinárodní ochrana. Krajský soud v Brně poté rozsudkem ze dne 26. 7. 2010, č. j. 56 Az 72/2010 – 179, napadené rozhodnutí ministerstva zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení s tím, že skutkový stav, pokud jde o skutečnosti, jež by u K. K. mohly buď jednotlivě nebo na kumulativním základě zakládat odůvodněný strach z pronásledování z důvodu náboženství ve smyslu ust. § 12 písm. b) zákona o azylu, vyžaduje rozsáhlé a zásadní doplnění.

V dané věci se nejedná o situaci, kdy by stěžovatelé podávali žádost o udělení mezinárodní ochrany pouze z titulu příbuzenského poměru ke K. K. či z důvodu sloučení rodiny. Tato situace již byla předmětem posuzování Nejvyšším správním soudem např. v rozsudku ze dne 21. 5. 2008, č. j. 3 Azs 24/2008 – 73, či ze dne 5. 11. 2008, č. j. 9 Azs 14/2008 – 57, dostupných na www.nssoud.cz. Posledně citovaným rozsudkem byla zamítnuta kasační stížnost stěžovatelky, která se na narodila v České republice a důvodem její žádosti o udělení mezinárodní ochrany bylo pouze sloučení rodiny, když v průběhu řízení o kasační stížnosti nebylo doposud pravomocně rozhodnuto o žádosti o mezinárodní ochranu její matky. Situace stěžovatelů se od uvedených případů odlišuje tím, že od počátku poukazují na dopady pronásledování K. K. na jejich život, a odvozují tedy své obavy z pronásledování nikoliv pouze od svého postavení rodinných příslušníků K. K., ale od faktických dopadů opatření primárně směřovaných vůči němu na jejich život. Nedostatek skutkových zjištění ohledně povahy, systematiky a promyšlenosti opatření prováděných kazašskými orgány vůči K. K. brání vyslovení závěru, že taková opatření se nijak nedotýkají života stěžovatelů. V jejich případě je tedy nutné pečlivě posoudit, zda tvrzené negativní dopady na jejich život, způsobené opatřeními státních orgánů Kazachstánu vůči K. K., již nezakládají svojí intenzitou či ve svém souhrnu opodstatněné obavy z pronásledování ve smyslu ust. § 12 b) zákona o azylu. Situaci stěžovatelů je nutno hodnotit v kontextu informací o zemi původu, a to i ve vztahu k možnosti stěžovatelů jako rodinných příslušníků K. K. dovolat se pomoci u státních orgánů a dopadu opatření kazašských státních orgánů na manželky a děti skutečně pronásledovaných, nikoliv běžných vyznavačů čistého islámu. S ohledem na výše uvedené nebylo spolehlivě zjištěno, že stěžovatelé nebyli pronásledováním K. K. v azylově relevantní míře dotčeni a že jejich obavy z pronásledování nejsou azylově relevantní. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s názorem vysloveným v citovaném rozsudku č. j. 5 Azs 22/2008 – 161, že *„(...) i v případě, že by žalovaný opětovně neshledal, že by některá ze zjištěných skutečností sama o sobě dosahovala intenzity pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice, bude třeba posoudit žádost stěžovatele rovněž z hlediska čl. 9 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, tj. odpovědět na otázku, zda souběh různých opatření (fyzické násilí, hrozba vykonstruovaného obvinění z trestného činu, případně i diskriminace stěžovatele s ohledem na jeho specifické postavení ve skupině) je v součtu dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným tomu, který je uveden v čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice. Různá opatření, která sama o sobě nestačí k naplnění definice pronásledování, mohou ve svém součtu intenzity pronásledování dosahovat (k tomuto „pronásledování na kumulativním základě“ srov. blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2007, č. j. 1 Azs 40/2007 - 129, www.nssoud.cz; rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publikovaný pod č. 1749/2009 Sb. NSS či rozsudek ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 - 98, publikovaný pod č. 1913/2009 Sb. NSS).“*

S ohledem na uvedené nelze kasační stížnost stěžovatelů zamítnout pouze s odkazem na možnost řešení jejich situace v budoucnu podle ust. § 13 či § 14b zákona o azylu, pokud bude případně žádosti o udělení mezinárodní ochrany manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelů b) a c) vyhověno. Takovým postupem by Nejvyšší správní soud na základě nedostatečných skutkových důvodů potvrdil rozhodnutí ministerstva a krajského soudu, že v případě stěžovatelů jim nesvědčí žádné důvody dle ust. § 12 zákona o azylu, za situace, kdy krajský soud v jiném řízení ohledně důvodů týkajících se K. K., které mají být

po skutkové stránce rozhodné i pro všechny stěžovatele, dospěl k závěru, že nebyly dostatečně zjištěny. Tento postup by byl také v rozporu se zásadou vyplývající z účelu řízení o azylu, kde je nutno primárně zkoumat naplnění azylově relevantních důvodů podle ust. § 12 zákona o azylu. Teprve pokud v řízení týkajícím se rodinného příslušníka azylanta nebude zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany podle citovaného ustanovení, připadá v úvahu postup podle ust. § 13 či případně § 14b zákona o azylu. Vzhledem k tomu, že skutková situace manžela a otce rodiny stěžovatelů, jejichž běžný život v Kazachstánu je od něho zcela nepochybně odvislý, nebyla dostatečně zjištěna, nelze možnost zjištění důvodů ve smyslu ust. § 12 zákona o azylu svědčící i stěžovatelce a) a stěžovatelům b) a c) a priori vyloučit.

Proto Nejvyšší správní soud podle ust. § 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. O věci bylo rozhodnuto bez jednání postupem podle ust. § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Podle ust. § 110 odst. 3 s. ř. s. je krajský soud právním názorem vysloveným v tomto rozsudku vázán.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. října 2010

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu